

Dr. Birkás Mária

SZEGED HELYE ÉS SZEREPE AZ ORSZÁG GAZDASÁGI
ÉS KULTURÁLIS ÉLETÉBEN

Szeged, földrajzi elhelyezkedését tekintve, a Dél-Alföld közepén, az ország legmélyebb pontján, a Tisza - Maros szögében, a vizek árteréből kiemelkedő szigeteken alakult ki. Ligetes, fás, sík területen helyezkedik el. Sajátos vízvidék volt, határában a két folyó mellett ma is számtalan kisebb-nagyobb szikes tó és homoki vadvíz tükre csillog. A vizek határozták meg létének milyenségét; megkönnyítették közlekedését, ellátását; halban gazdag vizei, termékeny talaja a letelepedés utáni megélhetés forrását kínálták.

Helyzete révén ősidőktől fogva lakott, jelentős átkelőhely. Területén és környékén minden régészeti kor leletanyaga megtalálható. A kutatók valószínűsítése szerint az i. e. 150 körül Portiszkonnak nevezett város Szegeddel azonos. Bár nem tartozott a római birodalomhoz, a későbbi vár helyén római kori őrállás volt, az erdélyi só és arany utjának biztosítására.

Jelentősek a hun, gepida és avar leletek is. A hagyományok szerint e tájon volt Attila székvárosa. Erre utal Juhász Gyula költeménye is:

" E partok méla fordulójánál

Állt egyszer gőgös Attila király".

Bár Szeged nevét sókincstárként az oklevelek csak 1138-tól említik, a honfoglalás régészeti emlékei azt bizonyítják, hogy a magyarság már jóval előbb megszállta e vidéket. Erre utal a honalapító szeri gyűlés időpontja is /Pusztaszer 896/.

Árpádházi királyainktól kezdve számtalan oklevél tanuskodik Szeged kereskedelmi, gazdasági szerepéről. A történészek szerint IV. Béla király a szabad városok rangjára emelte.

A nemzeti történelem szinte minden fontos eseménye kapcsolatban volt a várossal:

A tatárjárás után királyi vár épült a vizből kimagasló legjelentősebb szárazulatra, amely évszázadokon át uralkodó erőssége volt a vidéknek, jellegzetes épülete a városnak, oltalmazója a lábánál elterülő piacnak. A Tisza és a Maros vizi útjain ideérkező árukat itt rakták le, itt sereglettek össze a távoli földekről érkező kalmárok, innen indultak az árutól roskadozó karavánok. Tanyázott itt hadiával Hunyadi János. Fia, Mátyás, nagyon kedvelte és haláláig támogatta Szegedet. 144 esztendeig lófarkas zászló lengett a vár tornyán, a törökök többször kifosztották,

felégették a várost. 1704. júliusában Rákóczi fejedelem járt városunkban, - ma lovasszobra fogadja az érkezőt az Április 4. utja és a Lenin körut találkozásánál. Rákóczi kurucait fosztogató császáriak követték. A XVIII. század első harmadában szomorú, szégyenteljes esemény tanuja volt a Boszorkányszigetnek nevezett beszögellés a Tiszán - boszorkányégető máglyák lángjai csaptak magasra.

Egy század múlva, a polgáriasodás hajnalán, 1833 szeptemberében Széchenyi István érkezik a városba, az első gőzhajón, a gőzhajózás megkedveltetése céljából.

Az 1848-49-es szabadságharc idején Kossuth toborzó utjának egyik sikeres állomása volt a város, négy honvéd zászlóaljot állított ki. A város polgárai lelkesen csatlakoztak az 1848-as polgári forradalomhoz. Kossuth Lajos elhangzó szavai szállóigévé váltak: "Szegednek népe, nemzetem büszkesége. Szegény elárvult hazám oszlopa! Mélyen megilletődve hajlok meg előtted."

1849. júliusában itt, a kormány székhelyén írta alá Kossuth és Balcescu a tragikusan megkésített román-magyar Békülési Tervezetet, és itt fogadta el az országgyűlés július 25.-én a demokratikus nemzetiségi törvényt.

A Klauzál térre néz a Kárász-ház szép erkélye - amelyről, hazánkban utoljára, Kossuth Lajos beszélt 1849. július 12.-én; innen köszöntötte a győzelmes polgári demokratikus forradalmat 1918. október 31.-én Szeged nagy írója, Móra Ferenc. Kibontakozását azonban a város 1918. december 10-től 1920 március 1-ig tartó francia megszállása akadályozta. A Tanácsköztársaság kikiáltását követően megalakult 3 tagú direktórium néhány napos működés után kénytelen volt elhagyni a várost. A megszállás pedig lehetővé tette a forradalomellenes szervezkedést, az ellenforradalmi kormány 1919 május 29.-i megalakulását is.

A Horthy-korszak elleni küzdelem bázisa a Munkásotthon volt, amelyben Juhász Gyula és az egyetemett itt kezdő József Attila, majd pár évvel később Radnóti Miklós és a szegedi fiatalok is tevékenykedtek.

Szeged igazi történelme 1944 októberében kezdődött. Ez volt az első nagyváros, amelyet a szovjet hadsereg Magyarországon felszabadított 1944 október 11.-én.

Itt bontott zászlót a Magyar Kommunista Párt, hogy új világ építésére hívja Szeged és a Viharsarok sokat szenvedett dolgozó népét. Itt alakult meg a Magyar Nemzeti Függetlenségi Front. Emlékét az alakulásának helyet adó Nemzeti Színház falában elhelyezett tábla örökíti meg. Itt szerve-

zödtek a demokratikus ifjusági szervezetek, az első üzemi bizottságok, itt alakult meg elsőnek a pedagógusok szak-szervezete. Joggal mondhatjuk: a demokratikus ujjászületés egyik bölcsője Szeged volt.

A felszabadulás utáni fejlődés nem volt töretlen. A szocialista táboron belül támadt politikai problémák és hibás belpolitikai koncepciók következtében a város nem tudott fejlődni, sőt mesterségesen visszafejlesztették, területét megnyirbálták, iparát, szolgáltatási hálózatát nem fejlesztették. Lendületes fejlődése az 1960-as években indult meg, napjainkban is tart, de a mulasztásokat máig sem sikerült teljes mértékben pótolni.

Városunk messze a történelem előtti időkbe visszanyúló élete szorosan összekapcsolódik a vizekkel, amelyek a megélhetés változatos, gazdaság forrását biztosítva, pozitív vonatkozásban határozták meg helyét, szerepét.

A víz azonban, amely annyi természeti kincset tartalmaz, nemcsak áldást, bajt is hozott a városra. A Széchenyi tér szökőkútjának Pásztor János által megmintázott figurái jól szimbolizálják e tényt, hűen kifejezik az áldást és pusztítást egyaránt kifejező folyót. A történelem során ki tudja hányszor pusztított a Tisza. Mi két nagy árvizet emlegetünk: az 1879-est és az 1970-est.

1879 március 12.-e sorsforduló a város életében.

Mikszáth Kálmán, - aki 1879 március 11.-éről 12.-re virradó éjjel éppen Szegeden, a Széchenyi téri Zsótér-házban tartózkodott, egy a Városháza tanácstermére néző ablaku lakásban, így emlékezett vissza: "Megkondult a harang ércnyelve, tulkiáltott mindent. Egyszerre csak elaludt a gázláng a tanácsteremben: a víz e pillanatban ért a gázgyárhoz. Mint a kigyó, sziszegve-mászva jött az óriási áradat, elfoglalva a völgyezeteket, aztán a dombokat. Az éjbe tekintve, a magasból az ember nem ismerte föl a piszkos szörnyeteget; azt lehetett volna hinni, hogy az az ut... De amikor azután elkezdtek az uton hordók hemperegni, lábak nélküli lovak és borjak csuszni, az ember hüledezve kiáltott föl: - Az ott a víz! Egy tenger, mely néhány pillanat alatt megsokszorozta magát dagadásában, mely lopva jött, mint az orgyilkos, és sebesebben, mint az aggodalom. És egyszerre jött minden ponton. Nem lehetett előle kitérni sehol ... Mily végtelenség telt el, míg megvirradt! És minek is virradt meg? A hajnal nem találta meg többé Szegedet..."

A hullámok ostromát 6000 házból 300 élte túl.

1970 év tavaszán az emberi tudás, összefogás megmentette a várost. Séta közben a Széchenyi téren, a Vásárhelyi Pál szobortalpazatán levő márványtáblán megtekinthetik: milyen szinten borította volna az ár Szegedet, ha az ember emelte gát, a milliányi homokzsákkal megerősített védőfal és a gépek ezrei 42 napon át hősiesen nem védelmezik.

A nagy árviz után, az újjáépítés során könnyen áttekinthető, ma is korszerűnek mondható városszerkezetet alakítottak ki. A város nemzetközi segítséggel, Lechner Ödön tervei szerint épült újjá 1879 és 1883 között.

Ha rápillantunk a térképre, látjuk, hogy Szeged fölött - sőt, Szegeden is - nagy kanyart ír le a Tisza elnyúló félköríve a töltés vonalában folytatódik, Lechner az új várost tájbaillően tervezte meg. Belső körutjai, a Lenin krt, - szegediesen kiskörut -, az Odessza körut - a belvárost és Ujszeged parkborította szívéét fogja körbe. Nagykörutja a 8 sugárut által arányos mezőkre osztott külső városrészek főutvonala. A nagyarányú lakásépítés során most kezd kibontakozni a harmadik körut, mely elvisz bennünket az ipari környezetekbe, vagy az egyre épülő, szépülő új Tarján városrészbe. A könnyen áttekinthető, ma is korszerű városszerkezet hosszú évtizedekig bírni fogja a továbbfejlesztést is.

Szeged tervezőinek és a város politikusainak nagy és nemes feladata tehát úgy továbbépíteni a várost, hogy korszerű legyen, de őrizze az arra méltó hagyományokat. A városfejlesztés, a rekonstrukció a mai napig ilyen koncepció jegyében valósul meg, a távlati tervek is ez irányban hatnak.

A céltudatos városrendezés következtében kibontakozik a jövőendő Nagy-Szeged körvonala: az árviz után városképileg egységesen épített belterület, a kertés, ligetes Ujszeged,

az ehhez csatlakozó Odessza városrész; a Felsővárosban és Tarjánban kialakult új, modern városnegyed; a peremeken létesült új lakótelepek közötti terület is fokozatosan beépül, így lassan összeér és természetes, szerves egységet alkot az 1973 óta közigazgatásilag Szegedhez tartozó öt községgel is, Kiskundorozsmával, Algyővel, Tápéval, Szőreggel, Gyálaréttel.

Mielőtt azonban a mai Szegedet megismernék, engedjenek meg még néhány szót a városképről.

A Szeged-kutatók műveit olvasgatva, Péter László: "Szeged irodalmi emlékhelyei" című munkájában örömmel olvastam a Szegeden járt írók megállapításait városunkról: szerették, szépnek találták. S szépnek találjuk mi is, szegediek. Nincsenek romantikus hegyi tájaink, többezeréves mulat idéző műemlékeink, egyedülálló építészeti remekeink, csak a természetadta - főleg, mint mondtam, - letelepedésre alkalmas lehetőségeket látta meg az ember, azt felismerve alakította maga számára. Mégis, mi szegediek valljuk: a városnak különös ereje van embereket magához vonzani, beépíteni közösségébe az ideérkezőt. Nehéz megmondani, mivel, de én gondolom, hogy

- csodálatosan egységes, harmonikus városképével,
- utcáinak, tereinek; "főutcájának", a Tiszának hangulatával,
- pergő szellemi életével, sokarcu kulturájának

- izgalmaival,
- lakóinak kitárulkozó őszinteségével, rokonszen-
vével,
 - nagyvárosiasságával, - amely azonban nem akkora,
hogy az itt élőket egymástól elválassza.

Az idelátogatót elsőknek a munka és annak eredménye, a fejlődés jelképei fogadják, magasodó új lakótelepek, az olaj-
kutak rőt lángja, gyáarak, üzemek.

A városbelsőben eklektikusnak mondható egységes városkép, az új ruhába öltözött Tisza-parti öreg palotasor, a közműve-
lődési palota, a szobrokkal, virággal, fákkal gazdag Széchenyi
teret bezáró épületek, a történelmi nevezetességű Klauzál tér,
a szabadtéri színpadnak helyet adó Dóm-tér, a Tisza-parti sé-
tány, a városban levő szökőkutak, szobrok, hangulatos terek,
a hid, amely összeköti a két városrészt, az alatta most oly
lustán ballagó Tiszát, partján a felüdülésre lelt színes em-
bertömeggel, Odessza városrészben a modern Sportcsarnok, a
kutatóintézetek impozáns tömbje - mind sajátosan egyedi "sze-
gedi" jelleget biztosítanak a városnak. Ha az ideérkezőnek van
ereje és ideje végigjárni a várost, feltárulnak előtte szép-
ségei, fáradságát a "Virág cukrászda" színes, hangulatos
teraszán, vagy a Tisza-parti halászcárdák öreg, nádtetős há-
zaiban igazi szegedi halászlével, tájjelegű borokkal feled-
tetheti.

Mi, akik itt élünk, nem hunyjuk be szemünket, hogy vannak városrészeink, melyek nem felelnek meg a nagyváros követelményeinek. A városrendezési terv következetes figyelmet fordít erre is, s ahogy a partfalat, utjainkat, házaink homlokzatát tervszerűen felújítjuk, átmenetileg kényelmetlenséget, bosszúságot is okoznak mind a városlakóknak, mind az ideérkezőknek.

A városépítés másik területe a fejlesztés, melynek keretében új lakótelepek és középületek épülnek zömmel házigyári, vagy más módon előregyártott elemekből. Ilyen Újszegeden a már említett Odessza városrész, mely Szeged testvérvárosától hozta a nevét, s ilyen Tarján, a közel 30 ezres lakótelep, melynek építése összekapcsolódik az ősi település - Felsőváros - teljes rekonstrukciójával. Így épül tovább az V. ötéves tervben az Északi városrész.

Az építkezés ütemezésére két jellemző szám; a IV. ötéves tervben 10.600 lakás épült, az V. ötéves tervben pedig 12.000-et tervezünk.

Új lakótelepeinken modern formában is megpróbáljuk a hagyományt őrizni. Az új városrészek lombosodó kis ligetei, a bevásárlóközpontok városias terei a köruton belüli hagyomány folytatói; az idekerülő térplasztikák ugyanazt az esztétikai hatást vannak hivatva kiváltani, mint a belváros száznál több szobra, térplasztikája.

Vizsgáljuk meg Szeged múltja, külső megjelenése után a mai Szeged helyét, szerepét, vegyük sorra a város gazdasági, társadalmi, szellemi értékeit!

Amikor Szeged helyét, szerepét vizsgáljuk az ország életében, helyzetének megjelölésére a közhasználatban az alábbi fogalmakat találjuk:

"Szeged Dél-Magyarország centruma", Szeged a déli régió székhelye. E meghatározások pontosságát lehet vitatni, de tudjuk, lényegében azt fogalmazza meg, hogy az országnak ezen a részén Szegeden található meg leginkább azok a feltételek, amelyek lehetővé teszik az urbánus életmód kialakítását. Ideértve természetesen az ember termelésben elfoglalt helyét, az életmódját, a szolgáltatást, a kulturális lehetőségeket, nem utolsó sorban a közigazgatási intézményeket.

A tájcentrumra utaló elnevezés mellett az utóbbi időben a decentrumra valló utalások is előtérbe kerültek. Kádár elvtárs például egy megyei aktiván így fogalmazott: "Szeged nemcsak a környék, hanem az ország egyik kulturális központja is." Szeged sokarcu város, erre utalnak a város jellegére utaló elnevezések is: "Szeged könnyűipari központ", "Szeged diákváros", "Szeged munkásváros", "Szeged fesztiválváros", "Szeged olajváros", és sorolhatnám még.

A fogalmak a város fejlődés során alakultak ki, s aszerint bővültek, ahogy a város "szolgáltató jellege" bővült,

terjedt a szűk lakosságon túlra is, megfelelve a területi igényeknek. Mindegyik hordoz magában reális magot. Vállaljuk a jelzőket, az objektív feltételekre alapozott tudatos fejlesztéssel egyetértve, az országos fejlesztési irányokkal összhangban törekszük a város e sokrétű szerepnek megfelelni. A központi intézkedések is ez irányba hatnak. Szeged mint politikai, gazdasági, kulturális, egészségügyi központ hosszú idő óta jelentős szerepet tölt be az országos településhálózatban, elsősorban a délalföldi, a Csongrád megyei települések között.

A kormány 1007/1971. sz. határozatával kiemelt felsőfoku központtá minősítette a 4 megyei várossal együtt. E szerepköréből adódóan a településhálózat fejlesztési koncepciójában meghatározott feladatait kell látnia a vonzáskörébe tartozó területen.

Megyeszékhely funkciójának ellátásához biztosítani kell mindazon feltételeket, amelyek a megye politikai, társadalmi, gazdasági, kulturális, egészségügyi, stb. irányításához szükségesek.

A város állandó lakóinak száma 170.000. A bejáró dolgozókkal, tanulókkal együtt a nappali lakosság száma közel 200.000.

Az elmúlt 15 év alatt Szeged dinamikusan fejlődött. A város társadalma - az iparosítás, a rekonstrukciók, a közgazgatásrendezés eredményeképp - gyors átalakuláson ment keresztül. A foglalkoztatottak száma 1965 - 1970 között 32 %-al nőtt. A megye foglalkoztatottainak 40 %-a él Szegeden.

A város termelési profilja megváltozott. A mezőgazdaságot megelőzve, az ipar sulya lett nagyobb, s az iparon belül a nehézipar fejlődik a legdinamikusabban.

Az ipari vállalatok és telepek száma 261, ebből 50-nek vidéki üzemegysége, telephelye is van. A szegedi székhelyű ipar termelési értéke 1974-ben 16,5 milliárd forint volt. Az ipar szerkezetében lezajló változást mutatja az is, hogy ezen belül a nehézipar részesedése 30 %. Az ipar fő profilja 1956-ig a könnyűipar, illetve az élelmiszeripar volt. A kormány helyes ipartelepítési politikája következtében és a szénhidrogénfeltárások eredményeként napjainkra a nehézipar néhány ágazata is meghonosodott. Például: gumiipar, kábelgyártás, olajbányászat, gázkitermelés és feldolgozás. A Szeged-algyői olajmezőn 10 évvel ezelőtt még búzát termeltek. A szemünk láttára épült ki ez az ipari körzet, melynek égfelé szökő gázfáklyái, fémes csillogásu lepárló tornyai az iparosodó táj szimbólumai. Ma ez a mező 1,3 millió tonna olajat ad /amely az ország termelésének 56 %-a/ és 2,7 milliárd m³ földgázt. Ez tette lehetővé a város üzemének átállítását a gáztüzelésre, de fokozatosan erre térnek át a ház-

tartások is.

A szegedi ipar részesedését az országos termelésből jól mutatják a következő adatok: /A vállalatok 17,4 %-a, a telephelyek 23.3 %-a rendelkezik csak helyi szerepkörrel/

- gyufa	59 %-át,
- a seprű	56 %-át,
- a szalámi	57 %-át,
- a kenderfonal	73 %-át

a város üzemeiben termelik. Meg kell említeni házgyárunkat, mely évi 2.500 lakást termel, ellátva így nemcsak Szegedet, hanem a környéket is.

Szeged ma már valóban munkás-városnak is tekinthető. A IV. ötéves terv végére a foglalkoztatottak száma elérte a 94.000-et, ebből a munkások száma közel 55.000 fő.

Az ipar mellett jelentős a mezőgazdasági termelés is. A nyolc termelőszövetkezet és egy állami gazdaság 28.000 hektáron gazdálkodik. Jellemzők: a kül- és belterjes gazdálkodás, a termálvizet hasznosító kertészet, a modern termelési rendszerek meghonosodása.

Szeged centrális szerepet tölt be Délmagyarország egészségügyi ellátásában. Ezen szerepét elsősorban Orvostudományi Egyetemének köszönheti, de itt működik - mint utaltam rá - az Egészségügyi Főiskola egyetlen vidéki tagozata is. Az

Orvostudományi Egyetem tanárai között számos Kossuth és Állami Díjas tudós van. A szervátültetések, az endokrinológia, az izotópdiagnosztika, a gyógyszerkutatások mind az itt dolgozó kutatók eredményeiről tanuskodnak.

Fekvőbeteg ágyaink száma 2.161, az ápolt betegek közül mintegy 50 % nem szegedi, hanem speciális ellátásra az ország más részéből érkezett. Az országban először szerveztük meg a gyermekszakorvosi körzeteket, melyeknek száma ma már 27. Emellett 54 felnőtt körzetben, 162 üzemi orvosi órával állunk a lakosság rendelkezésére. A város 887 bölcsődei férőhellyel rendelkezik. Szociális ellátásunkban a területi ellátás megszervezésére helyeztünk nagy súlyt, 6 napközi otthonunk a legkorszerűbb körülmények között fogadja idős tagjait. Mivel egészségügyi intézményeink nemcsak Szeged várost, hanem a járást is ellátják, feladatkörükbe 270 ezer lakos egészségügyi ellátása tartozik. A szakorvosi ellátás napi 963 órában történik. Városunkban a gyermekellátás teljesen elkülönül a felnőttekétől, a Városi Gyermekkórház irányítása alatt külön ifjúsági szakorvosi rendelőintézet működik.

Szeged és a kultúra kapcsolatáról annyit, hogy egyes források szerint a középkorban a szegedi kulturának országos jelentősége volt. Az akkori helyzetnek megfelelően természetesen minden az egyházi rendek kezében összpontosult. A város fiai jelentős számban külföldi egyetemeket is látogat-

tak 1705-től törekedtek közép- és felsőfoku tanintézetek létrehozására. Az 1920-ban a Kolozsvárról Szegedre települt egyetemmel beteljesült a város 200 éves vágya.

A harmincas években a tanárok, Szentgyörgyi, Sik és mások, valamint a hallgatók, pl. a szegedi fiatalok művészeti kollégiumának tagjai, a környék beható vizsgálata alapján számos égető, új problémára is felfigyeltek. A paprika tudományos nemesítése, az Alföld sokoldalu kutatása ekkor indult meg. Ahhoz azonban a mai világnak kellett eljőnie, hogy teljesen otthon érezze magát Szegeden a határokat nem ismerő tudomány.

Az iskolaváros kifejezés jogosságát részletesen mutatják az alábbi adatok: a városban két egyetem, két főiskola, két főiskolai tagozat, 13 középiskola, 5 szakmunkásképző iskola, 2 egészségügyi szakiskola, 32 általános iskola és 69 óvoda van. Ezekben az intézményekben az 1975/76. tanévben nappali, esti és levelező tagozaton közel 45.000 fő oktatásával, nevelésével kell foglalkoznia a mintegy 3.400 oktatónak, nevelőnek. A tanulók száma Szegeden annyi, mint egy közepes magyar város lakossága, de a pedagógusoké sem kevesebb, - hogy a hasonlatnál maradjunk - mint egy községé.

A város pedagógusai mindig tevékeny kísérletezői voltak az oktatási reformtörekvéseknek. Ez a fajta utkeresés az utóbbi években ujult erőre kapott; az iskolai eredmények, a

a különböző helyi és országos jellegű kísérletek jól mutatják ezt. A városban folyó magasszintű tudományos kutató tevékenység jó bázisa az oktató-nevelő tevékenységnek.

Engedjék meg e tevékenységről külön szólnom.

Az urbanizációs folyamat, az iparfejlesztés és a tudományos intézetek számának növekedésével párhuzamosan nőtt a humán és műszaki tudományos értelmiség száma, napjainkban megközelíti a 10 ezret.

Tudományok tekintetében a szegedi helyzetet a komplexitás jellemzi. Az öt tudományág közül négyben - társadalomtudomány, természettudomány, orvostudomány, agrártudomány - kiemelkedő eredményeket értek el kutatóink. Az iparfejlesztés következtében a műszaki tudomány is erőteljes fejlődésnek indult. A MTESZ rangos konferenciái, rendezvényei jól reprezentálják ezt. A multról szólva csak néhány nevet említek: A matematika területéről Haár Alfréd, Riesz Frigyes és Szőkefalvi Nagy Gyula nevét, az orvostudományok területéről Szentgyörgyi Albertet, Jancsó Miklóst, Hetényi Gézát; a kémia területéről Bruckner Győzöt, a biológiáról Kolosvári Gábort. Munkásságuk hazai és nemzetközi viszonylatban egyaránt ismert. A ma élő nemzedék méltó elődeihez.

A Magyar Tudományos Akadémiának jelenleg 14 tagja él és dolgozik Szegeden, a tudományok doktora fokozattal több mint 50 fő rendelkezik, a kandidátusi fokozattal rendelkezők száma

is meghaladja a 200-at.

Egyetemeinken nagyszabású tudományos munka folyik. A Dóm téri, Lenin köruti, Ady téri intézetek és klinikák falai között nemzetközi viszonylatban elismert eredmények születtek az orvostudományok, a matematika, a fizika, a biológia, a kémia és a társadalomtudományok terén végzett kutatómunka eredményeképpen. Főiskoláink is országos jelentőségű felsőoktatási intézmények.

A szegedi tudományos élet eredményeinek elismerése, a tudományos munka támogatása érdekében alakult meg a Magyar Tudományos Akadémia Szegedi Bizottsága.

1973-ban avatták Szeged új tudományos intézetét, a MTA Szegedi Biológiai Központját. E jelentős intézmény nagyszabású alapkutatásokat folytat az életfolyamatok szabályozásával kapcsolatos jelenségek területén. Terveink szerint jövőben Ujszegeden lesz a szegedi biológiai kutatás központja.

A város tudományos kutatóinak elismerését kell látnunk abban is, hogy a tudományos kutatás irányító szervei az országos kutatási főirányokból kettőnek - a közoktatásfejlesztés, államelmélet és közigazgatás-fejlesztés - alcentrumát a József Attila Tudományegyetemen hozták létre.

E témánál kell szót ejteni a Gabonatermesztési Kutató-intézet munkájáról is. Az intézet a mezőgazdasági termelésben alapvetően fontos témákkal /buza, árpa, kukorica/ foglalkozik az ország szántóterületének 60-65 %-án. Az Élelmiszeripari Főiskolán az élelmezés számára nélkülözhetetlen alkalmazott fehérjekutatások folynak. A kutatóhelyek kollaborációja az utóbbi időben örvedetesen bővült.

A kulturában - a régi haladó hagyományokat továbbfejlesztve, és élve a decentralizációból fakadó lehetőséggel, egy kicsit vezető szerepet kell vállalnunk. A város párt- és tanácsi vezetése nagy erőfeszítéseket tesz, hogy kulturális, művészeti életünk is fejlődő, színvonalas legyen.

Színházunk, főleg annak operatagozata a városon kívül is elismert. A Szegedi Szimfónikusok Zenekara és a Zenebarátok Kórusa része az ország zenei életének.

Szeged irodalmi multja jeles nevekkel büszkélkedhet: Dugonics, Mikszáth, Gárdonyi, Radnóti, József Attila, Babits, Balázs Béla irodalmi munkássága, - ha átmenetileg is, - városunk szellemi életéhez kapcsolódott. Tömörkény, Móra, Juhász Gyula egész életművével a mienk.

A mai szegedi írócsoportnak több József Attila-díjas író, költő is tagja. Itt szerkesztik az egyik legrégebb

irodalmi folyóiratot, a Tiszatájat, innen indul utjára - s ma is itt van műhelye - az általános iskolás gyermekek folyóirata, a Kinçskeresõ.

A művelõdés fontos bázisa két könyvtárunk, az Egyetemi és a Somogyi Könyvtár, közel egy millió kötetnyi anyaga rengeteg értéket hordoz.

Öröm számunkra, hogy reneszanszát éli városunkban a képzõmûvészet. A város 1970-ben 10 mütermes lakásból álló házat adott a mûvészeknek, s azóta is törekszik sokirányu támogatással a városhoz kötni õket. A képzõmûvészeti élet eredményeihez, az utánpótlás neveléséhez hozzájárul a szegedi mûvészetoktatás és képzés is.

A közmûvelõdés hordozói még az öntevékeny mûvészegyüttesek, klubok, művelõdési házak, hasznos tevékenységükrõl, szép eredményeikrõl nincs lehetõségem e helyen szólni.

Szólnom kell még a Szegedi Ünnepi Hetek rendezvényeirõl s benne a Szabadtéri Játékokról. A Szegedi Szabadtéri Játékok hagyományai ismertek /Hont Ferenc rendezte 1931-ben elõször/. Az 1959-es felújítás bátor kezdeményezés volt és elsõ jele annak, hogy Magyarországon vidéken is lehet országos jelentõségû, kulturális intézményt létesíteni.

A Szabadtéri Játékok minden fórumon elfogadott intézmény. Darabválasztásával, a szereplőgárda színvonalával magas szintű művelődési lehetőséget biztosított az eltelt 17 év alatt ideérkező másfélmilliós hazai és külföldi vendégseregnek. 6100-as nézőterével a szó nemes értelmében az ország legnagyobb "népszínháza". Az Ünnepi Hetek rendezvényei a felújítás óta mintegy 6 millió embernek adtak lehetőséget a művelődésre. Nem vagyunk a számok bűvöletében, csak jelezni szeretnénk, hogy a Szegedi Ünnepi Hetek része annak a kulturpolitikai célkitűzésnek, amely magas színvonalu művészetet, nagy tömegek részére kíván tartósan biztosítani. Még az olyan látványos rendezvényeket is, mint a Vásár, bizonyos igényel az új formakultúra és az ipar találkozásának jegyében rendezik meg.

1976 nyarán az Ünnepi Heteknek mintegy 50 rendezvénye volt, kiállítások, zenei rendezvények, tudományos programok, sportversenyek, ifjúsági napok. Kulturpolitikai célunk, hogy nem a rendezvények számát növeljük, hanem azok színvonalának emelésére törekszünk.

Városunk gazdasági - kulturális életét az jellemzi, hogy nagyon sok csatornán keresztül kapcsolódik az ország vérkeringésébe. Gazdag eredményekben, jövőt rajzoló tervekben, de nem mentes a feszítő gondoktól sem. A 100 éves város egyszerre veti fel a megújítás gondjait, a dinamikus fejlődés még több lakást, szolgáltatást igényel, a közművelődés

számonkéri, hogy 1945 óta nem épült Szegeden új könyvtár, a város nagyságrendjének megfelelő művelődési központ; az új városrészek is igénylik a korszerű, kulturális intézményeket, és így tovább. Gyors iramban a ez a város, alig győzi teljesíteni az önmaga által teremtett igényeket: központi könyvtárat, levéltárat kell építenünk, iskolák, óvodák sorát kell átadnunk az új városrészeinkben, meg kell tetézni művészeti életünk eddigi eredményeit, tovább kell gazdagítani olyan hagyományokat, mint a Szabadtéri Játékok, eleget tenni a fürdővárosi koncepciónak, a televízióval történt közös megállapodásnak a Szegedi TV Stúdió ügyében, mindennek előtt pedig új lakóházak ezreit kell felépíteni. Terveink megvalósulása további fejlődésnek nyit utat.